

EGLUTÈ

DECEMBER

1995

GRUODIS

Vol. 46 / Nr. 10

E G L U T Ė

GRUODIS /DECEMBER / 1995 Vol. 46 / Nr. 10

TURINYS

- 1 KALĖDOS, *Vytė Nemunėlis*
- 2 ŠIAURĖS AŠIGALIO GREITASIS TRAUKINYS,
Vertė Milda Bakšytė-Richardson ir Sofija Bakšienė
- 6 DIDŽIOJI PASLAPTIS, *Deimantė Žukaitė*
- 8 KATINĖLIS, *Danutė Lipčiūtė*
- 9 TIKIU, *Irena Šerellenė*
- 14 TAUTODAILĖ, *Aldona Rauchlienė*
- 15 IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO
- 17 ŽIEMA, *Justinas Marcinkevičius*
- 18 BEŽDŽIONĖ IR AKINIAI, *Ivanas Krylovas*
- 19 AR ŽINAI?
- 23 IŠ ISTORIJS LOBYNO
- 25 ŽIEMA, ŠALTUKAS, *Akvilė Puluikytė*
- 26 JEI NEBŪTŲ KALBOS – TAI NEBŪTŲ LIETUVOS
- 28 SPORTAS, *Edvardas Šulaitis*
- 30 JUOKŲ MAIŠELIS
- 32 GALVOSŪKIAI

Viršelį VIDOS ALESIENĖS

EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata – 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus – 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

REDAKCIJA: 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

Redakcinis kolektyvas: Alicija Brazaitienė, Vida Brazaitytė, Regina Kučienė, Aldona Rauchlienė, Vida Rimienė, Gražina Sturonienė, Edvardas Šulaitis, Irena Šerellenė.

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo Taryba

REDAKTORĖ: Regina Kučienė

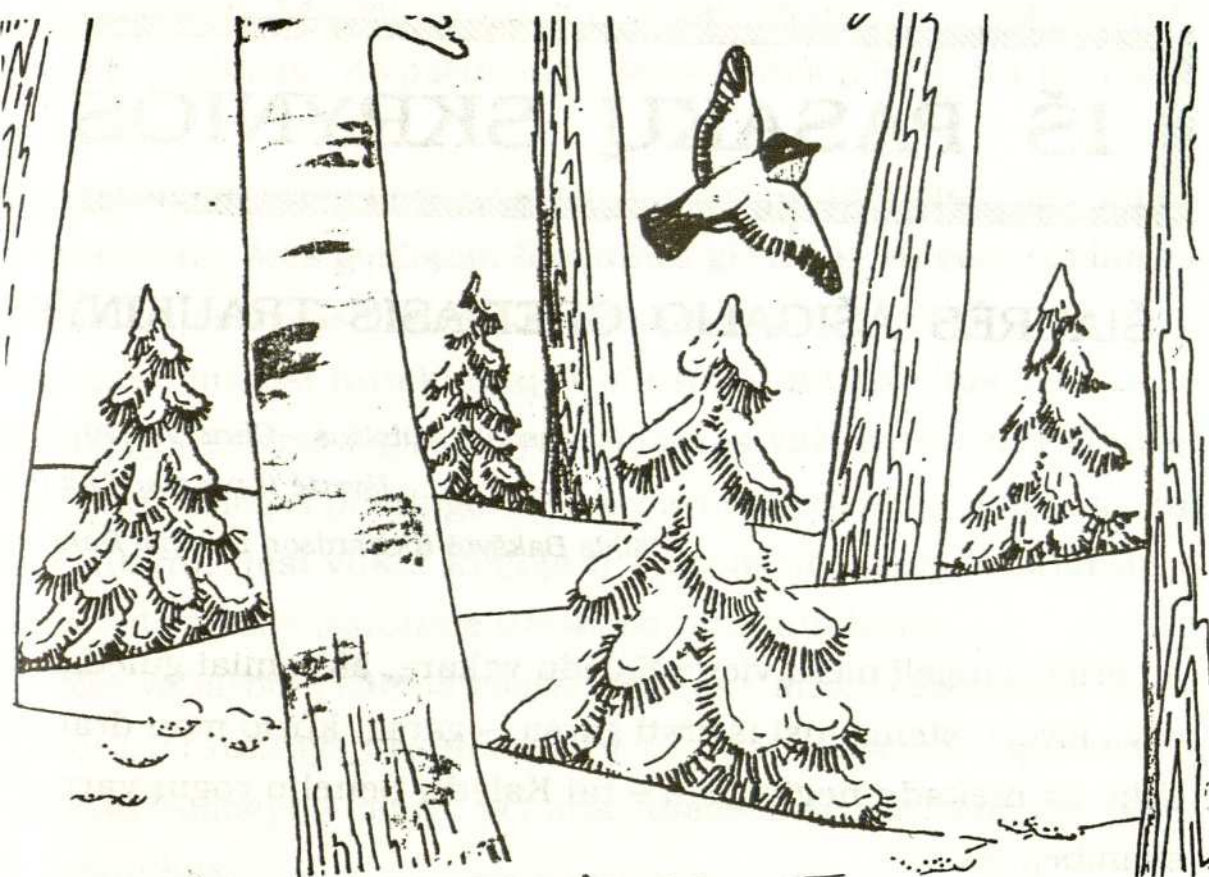
TECHNINĖ REDAKTORĖ: Audronė Norušienė

ADMINISTRATORIUS: Viktoras Kučas

13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

Tel. (708) 301-6410; Fax: (708) 301-6410

EGLUTĖ (USPS 169-200) a magazine for children in the Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00, single copy \$1.50, to Lithuania and other countries, \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441. Second class postage paid at Lockport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: EGLUTE, Lithuanian Educational Council of the USA Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441. Printed by DRAUGAS, Chicago, IL 60629.

KALĖDOS

Vytė Nemunėlis

Kalėdos, Kalėdos! —
liūliuoja varpai,
Kalėdos, Kalėdos, —
dainuoja vaikai.

Ir žalios eglutės prie apsnigto kelio
Viršūnes į dangų šlamėdamos kelia

Kalėdos, Kalėdos! —
jau eina pas mus,
jau lanko giružę,
laukus ir namus!

IŠ PASAKŲ SKRYNIOS

ŠIAURĖS AŠIGALIO GREITASIS TRAUKINYS

Pasakos autorius – Chris Van Allsburg

Išvertė ir pritaikė Eglutei –

Milda Bakšytė-Richardson ir Sofija Bakšienė

Prieš daugelį metų vieną Kalėdų vakarą, aš ramiai gulėdamas savo lovoje, stengiausi išgirsti garsą, – garsą, kurio man draugas sakė aš niekada negirdėsiu – tai Kalėdų Senelio rogių varpelių skambėjimo.

„Nėra jokio Kalėdų Senelio,“ – pakartotinai kalbėjo mano draugas, bet aš žinau, kad jis klydo.

Ir tą vėlų vakarą aš girdėjau garsus. Nebuvo rogių varpelių skambesys. Lauke girdėjosi gurgždėjimas metalo – šnypštimas garų. Pažiūrėjęs pro langą, pamačiau prieky mano namo stovintį traukinį. Jis buvo visas apsuptas garais ir baltos snaigės tyliai krito aplinkui.

Konduktorius stovėjo prie vieno vagonų durių. Jis iš liemenės išsiėmė didelį kišeninį laikrodį ir pažiūrėjo aukštyn į mano langą. Aš apsivilkau chalata ir, pasiėmęs šliures, tyliai nulipau laiptais žemyn ir išėjau laukan.

„Traukinys išvažiuoja!“ – sušuko konduktorius. Aš greitai prie jo pribėgau.

„O tu ar važiuoji?“ – kreipėsi į mane.

„Kur?“ – paklausiau aš.

„Į Šiaurės Ašigalių," – buvo jo atsakymas. „Čia yra Šiaurės Ašigalio Greitasis." Aš paėmiau jo ištiestą ranką, ir jis įtraukė mane į vagoną.

Traukinys buvo pilnas vaikų. Visi su pižamomis – naktiniais marškiniais. Mes giedojom Kalėdines giesmes, valgėm saldaines baltas kaip sniegas ir gėrėm karštą kakavą.

Lauke matėsi nuo kaimų ir miestelių mirgančios šviesos, o traukinys greitai lyg lenktyniaudamas važiavo tolyn į šiaurę. Netrukus šviesos pradingo. Mes keliavom per šaltą, tamsų mišką, kur alkani, liesi vilkai klajojo ir baltom uodegom kiškiai bėgo slapstydamiesi – išsigandę traukinio ratų dundesio.

Mes važiavom į kalnus tokius aukštus – atrodė, kad užkliudysim mėnulį. Traukinys nesulėtino greičio, bet važiavo vis greičiau ir greičiau. Aukštyn – žemyn per aukštumas ir slėnius, kaip karuselės traukinukas.

Staiga kalnai pavirto į sniegu padengtas lygumas. Tolumoje pasirodė šviesos – atrodė kaip spindintis laivas, plaukiantis ant užšalusios jūros. „Ten Šiaurės Ašigalis," – pasakė konduktorius.

Šiaurės Ašigalis, tai didžiulis miestas stovintis vienas viršui pasaulio. Pilnas fabriku, kurie gamina visus Kalėdų žaislus. Aplinkui nieko nesimatė. „Visi yra susirinkę miesto centre," – pasakojo mums konduktorius. „Tenai Kalėdų Senelis duos pirmą Kalėdų dovaną".

„O kas gaus tą pirmą dovaną?" – mes paklausėme.

„Jis parinks vieną iš Jūsų," – atsakė konduktorius.

„Žiūrėkit!" – staiga sušuko vienas iš vaikų, – „nykštukai".

Jų buvo šimtai. Ir kaip artėjom prie centro, buvo tokia minia Kalėdų Senelio pagalbininkų, kad traukinys negalėjo toliau važiuoti

ir konduktorius leido mums išlipti.

Kai prasispraudėm pro jų būrį į vidurį rato, prieš mus stovėjo Senelio rogės. Pakinkyti briedžiai buvo labai neramūs. Kojom kapstė sniegą, straksėjo judindami sidabro varpelius, pakabintus prie pakinktų. Varpeliai skambėjo tokiais stebuklingais garsais, kokių niekada nebuvau girdėjęs.

Prieš mus esantis būrys nykštukų prasiskyrė ir pasirodė Kalėdų Senelis. Visi jį džiaugsmingai sveikino. Jis priėjo prie mūsų, parodė į mane sakydamas: „Paimsim šį berniuką," ir įlipo į roges. Konduktorius iškėlė ir mane. Aš sėdėjau ant Senelio kelių, kai jis manęs paklausė: „Ką tu norėtum Kalėdų dovanų?"

Aš žinojau, kad galėčiau pasirinkti, kas tik buvo dideliame Senelio krepšyje, bet aš nieko taip nenorėjau, kaip tik vieną sidabrinį varpelį nuo Senelio rogių. Kai aš paprašiau, Senelis nusišypsojęs mane apkabino ir liepė vienam iš nykštukų nupjauti nuo pakinktų varpelį. Nykštukas nupjovęs metė aukštyn, o Senelis ore pagavęs iškėlė virš savęs ir sušuko: „Tai pirma Kalėdų dovana". Visi nykštukai triukšmingai pritarė.

Senelis man padavė varpelį, ir aš įsidėjau į chalato kišenių. Laikrodis išmušė 12 valandą, kai konduktorius iškėlė mane iš rogių.

Senelis sušuko briedžių vardus, pliaukštelėjo botagu ir rogės su briedžiais pakilo į orą. Apsuko virš mūsų ratą ir pradingo šaltoje tamsioje padangėje.

Kai sugrižome į traukinį, visi vaikai prašė parodyti varpelį. Įkišęs kišenėn ranką nieko neradau, tik skylę. Aš pamečiau Senelio sidabrinį varpelį.

„Lipkim laukan, gal dar kur nors rasime," – sakė vienas

beniukų. Bet traukinys staiga truktelėjo ir pradėjo važiuoti. Mes grįžome į namus.

Man buvo labai gaila pamesto varpelio. Ir traukiniui pasiekus mano namus, nuliūdęs su visais atsisveikinau. Kai tarpduryje stovėdamas ranka mojavau, dar išgirdau konduktorių šaukiant – „Linksmų Kalėdų!“

Traukinio garvežys garsiai sušvilpė ir nuvažiavo.

Kalėdų rytą mes su sesute pradėjom atidarinėti savo dovanas. Kai jau viską apžiūrėjome, sesutė dar rado šalia eglės mažą dėžutę, ant kurios buvo mano vardas. Dėžutėje buvo sidabrinis varpelis ir prie jo raštelis: – „Radau rogėse, susitaisyk kišenius,“ – pasirašęs Kalėdų Senelis.

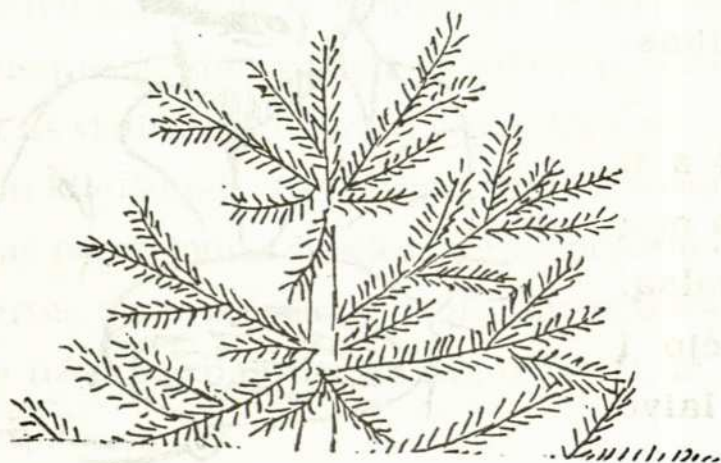
Aš pajudinau varpelį ir jis suskambėjo tokiais stebuklingais gražiais garsais, kokių mes su sesute niekada nebuvom girdėję.

Bet mamytė su tėveliu sakė: „O, kaip gaila, kad sudužo“.

Mano tėvai varpelio skambėjimo negirdėjo.

Kurį laiką mano draugai varpelio skambesį girdėjo, bet metams slenkant, jis nutilo. Net ir mano sesutė per vienas Kalėdas daugiau to skambesio negalėjo girdėti.

O aš, nors užaugau ir pasenau, bet **varpelio stebuklingą garsą** vis girdžiu, kaip ir visi, kurie tiki į Kalėdų Senelį.

MŪSŲ KŪRYBA

DIDŽIOJI PASLAPTIS

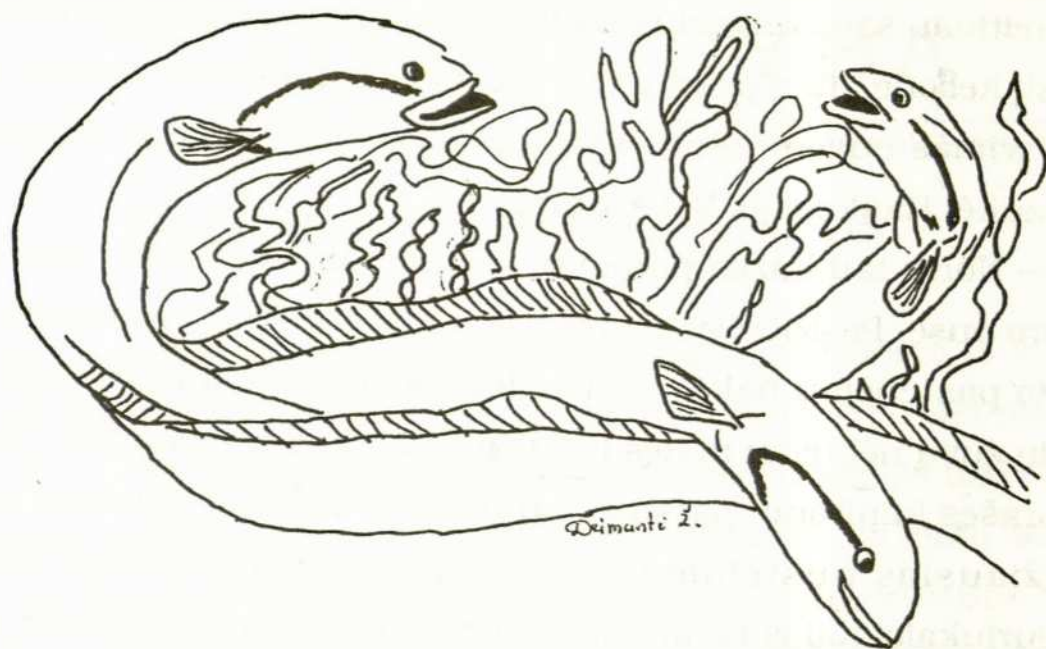
Šiandien, kaip ir kiekvieną laisvą dieną, ėjau į uostą iš kurio išplaukdavau su žvejais į Sargassos jūrą. Aš pats esu dar per mažas būti žveju, bet mano tėvas labai domisi žuvimis. Uoste jis turi daug pažįstamų žvejų, kurie mane mielai kartu pasiima. Šis metų laikas man ypatingai patinka, nes jūra yra pilna ungurių, kuriuos mes gaudome. Unguriai iš tikrųjų yra labai paslaptingos žuvys. Jie atrodo ir juda kaip gyvatės, bet yra žuvys. Ir niekas nežino, kodėl jie čia ateina, nes normaliai gyvena toli nuo šios jūros, upėse ir ežeruose. Niekas nėra matęs jų mažų, nei jų kiaušinių, nei vaikų. Bet jie juk turi dėti kiaušinius ar ką nors. Taip galvodamas pasiekiau uostą ir priėjau prie laivo.

— Sveikas, Gediminai! — išgirdau pažįstamą kapitono balsą, kuris žiūrėjo į mane nuo laivo denio.

— Paskubėk, jau greit išplauksime, – jis vėl man šūktelėjo. Aš pagreitinau savo žingsnius ir atsidūriau ant jau išplaukiančio laivo. Mūsų kelionė į jūrą prasidėjo. Viskas ėjosi kaip ir kitomis dienomis. Žuvavimas buvo puikus, vėjas palankus. Staiga kapitonas mane pašaukė. Rankoje jis laikė kibirą.

— Noriu tau kažką parodyti, Gediminai, – tarė jis ir linktelėjo į kibiro pusę. Pasižiūrėjęs į kibirą, iš pradžių nieko nepastebėjau, bet po to pastebėjau baltas, permatomas žuvytes lapų formoje. Dar tokių žuvų nebuvo matęs ir pagalvojau, kad ir tėčiui būtų įdomu. Paprašęs kapitono, parsinešiau namo ir idėjau į aquariumą. Bet didžiausias nustebimas buvo, kai tos žuvytės tapo mažais unguriukais! Kai gi tie unguriukai galėjo atsidurti Sargassos jūroje, kai jų motinos gyvena toli nuo jūros, ežeruose ir upėse? Kai kurie net šuliniuose gyvena! Tėtis nutarė išstudijuoti ir išspręsti ungurių paslaptį. Mūsų mažieji unguriukai buvo sunumeruoti ir prie kiekvieno buvo priklijuota maža radija, iš kurios mes gavome signalus. Ir taip galėjome sekti unguriukus. Mes labai nustebome, kad kai kurie nuplaukė į Europos šalis, o kai kurie – į Ameriką! Mūsų unguriukai ilgai išgyveno toli nuo jūros. Kai atėjo laikas dėti kiaušinius, mūsų unguriai, kurie jau buvo užaugę, vėl sugrįžo į Sargassos jūrą. Mes vėl pasimatėme su visais mūsų unguriais, net tais, kurie buvo Europoje ir Amerikoje. Ir jūra buvo vėl pilna ungurių. Mūsų unguriai, padėję kiaušinius, mirė, ir jūra vėl ištuštėjo. Bet aš vistiek plaukdavau į jūrą, tik nežuvauti, o žiūrėti, kas atsitiks su kiaušiniais. Pastebėjau, kad po savaitės kiaušiniai pavirto į mažas permatomas žuvelas, kurios pradėjo keliauti atgal į savo tėvų ežerus, o per tą kelionę jie užauga mažais unguriukais. Ežeruose jie užauga, pasidaro stori ir tvirti, ir vėl plaukia į Sargassos jūrą.

Per visą mano gyvenimą tai buvo vienintelė paslaptis, kurią aš išaiškinau ir kuri buvo verta mano pastangų.

Deimantė Žukaitė

KATINĖLIS

Danutė Lipčiūtė

Mažas mūsų katinėlis,
Bet labai išdykęs —
Lakstė, dūko, išdykavo,
O pelytės nepagavo.

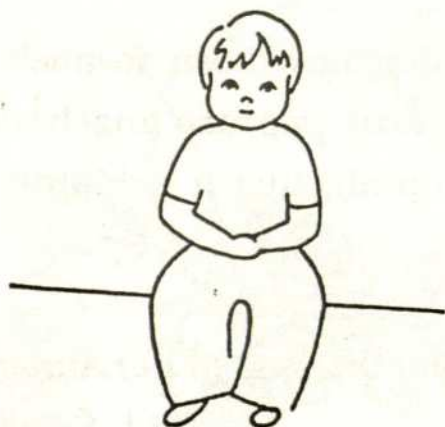
Vaikė žvirblį visą dieną
Ir išdraskė plunksną vieną.
O dabar jau murkia, prašo,
Kad jam duočiau pieno lašą.

NORS IR NEMOKU

Liūda Rugienienė

Gerasis Dieve,
Tau dėkoju
už nuostabų pasaulį
ir gausias dovanas.
Atleisk, kai pamirštu
Tavęs atsiprašyti
ir išklausk mane,
nors kartais
ir nemoku,
ko man reikia,
paprashyti.

KAIP MES LAUKIAME ŠV. KALĖDŲ

Kiek tik mudvi prisimename, – visada taip buvo. Advento metu močiutė žemą, didelį stalą užklodavo raštuota drobe ir vidury jos paklodavo dabintais kraštais raudono aksomo apvalią staltiesėlę. Ant jos padėdavo iš vytelių pintas ėdžias, priklodavo į jas šiaudų ir užtiesdavo maža drobele. Tai buvo lopšelis kūdikėliui Jėzui, kurio mes labai laukdavome. Iš po nakties atsirasdavo prie lopšelio du didžiuliai angelai ir močiutės megztas užklotėlis su kutais, kad gimusiam Jėzuliui nebūtų šalta. Kiek nuošaliau, už angelų, būdavo padėta didesnė pintinė, į kurią mes kasdien dėdavome dovanėles kūdikėliui Jėzui. O jos būdavo įvairios: kartais pieštas paveikslėlis, kartais pinigėlis, kartais – saldainiukas, kurio atsisakydavome. O kaip smagu nešti dovanėles Jėzuliui!

Kartą Kristutė, kai buvo dar labai maža, padarė iš popieriaus karūną kūdikėliui Jėzui. Šleiva, kreiva ta karūna, bet karūna. Dabar Kristutė norėtų padaryti gražesnę karūną, bet močiutė vis sako: „Ana labai graži ir Jėzui patinka.“

Kalėdų rytą mes pirmiausiai atbėgdavome pas močiutę. Ėdžiose jau gulėdavo gimęs kūdikėlis Jėzus, šiltai apklotas, su karūna. Jo akutės visada taip gražiai spindi! Mes Jį paimam, pabučiuojam ir paliūliuojam.

Vieno tik niekad nesužinojome: kur dingdavo mūsų dovanėlės iš krepšelio? Močiutė sako: „Kūdikėlis Jėzus paprašo angelų Jam skirtas dovanėles nunešti į dangų, o pinigėlius ir saldainėlius atiduoti vargšams našlaičiams.“

Papasakojo Kristė (7 m.) ir Daina (6 m.) Annarino

Užrašė I. Šerelienė

ŠV. LIUCIJA

Gruodžio mėn. 13-oji diena yra skirta šv. Liucijai. Ji mirė 303 metais. Liucijos vardas reiškia šviesa.

Liucijai tebesant dar mažai, sunkiai susirgo jos mamytė. Liucija tarė mamytei:

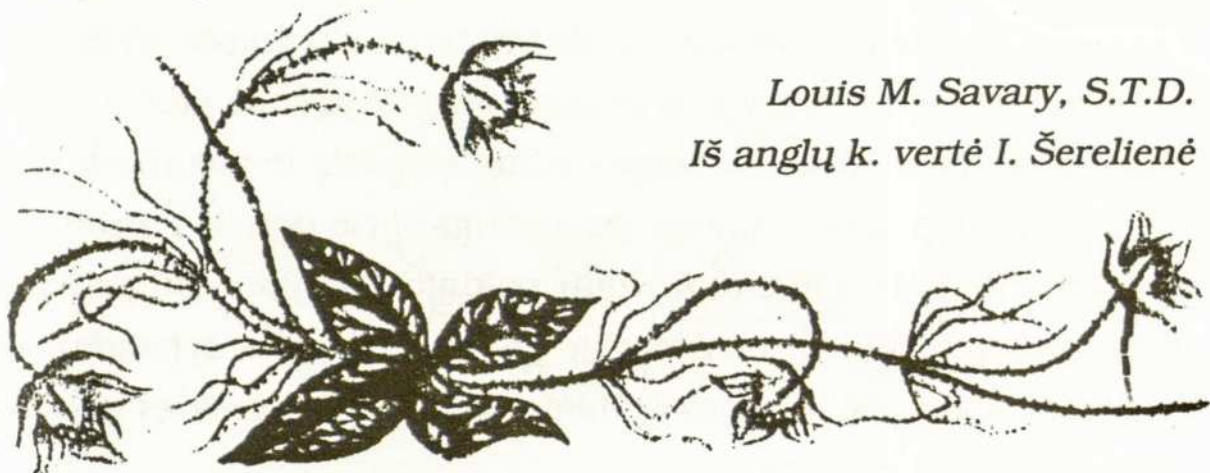
— Nesirūpink, mamyte. Aš melsiuos už tave ir tu pasveiksi.

Liucija nuėjo į mažytę šv. Agotos bažnytelę Romoje ir ilgai ten meldėsi. Besimeldžiant jai apsireiškė šv. Agota ir pavadino sesute. (Kristaus šeimoje mes visi esame seserys ir broliai.) Šv. Agota prižadėjo Liucijai, kad jos mamytė pasveiks. Ji taip pat pasakė, kad Liucija mirsianti kankinės mirtimi už Kristų.

Sekančią dieną Liucijos mamytė pasveiko, bet jokių pavojaus ženklų Liucijos gyvybei nesimatė.

Po kelerių metų Liucija išstojo į vienuolyną. Tai užpykdė norintį ją vesti jauną romietį. Šis pranešė krikščionių persekiotojų vadams, kad Liucija yra slapta vienuolė. Kareiviai suėmė Liuciją ir nužudė. Liucija nuėjo į dangų pas Dievą.

*Louis M. Savary, S.T.D.
Iš anglų k. vertė I. Šerelienė*

JĖZAUS GIMIMAS

Netoli nuo Jeruzalės, apie 8 km. į pietus, yra mažas miestelis, vardu Betliejus. Jame, labai seniai, 1042 m. prieš Kristų, buvo gimęs didysis Izraelio valdovas Dovydas.

Į tą miestelį keliavo Juozapas ir Marija, nes Juozapas buvo kilęs iš Dovydo giminės. Mat, pagal imperatoriaus Augusto įsakymą, vyko visuotinas gyventojų surašinėjimas ir kiekvienas turėjo užsirašyti savo kilmės vietovėje.

Buvo jau pavakarė. Nuo kalnų ir Judėjos dykumos pūtė žvarbūs vėjai. Juozapas pavargusiu žingsniu pasuko į Betliejaus miestelio gatves. Jis vedėsi už pavadžio pilką asilaitę, ant kurios sėdėjo Marija. Jie ieškojo nakvynės, bet visos užėigos buvo jau užimtos kitų atkeliavusių žmonių. Pilna atvykusių buvo ir paskutinė užėiga, bet jos savininkui pagailo pavargusių keliautojų ir jis tarė Juozapui: „Ten, aukštesnė kalvoj, yra mano gyvulių tvartas. Jūs galit ten prisiglausti nakčiai.“

Visai sutemo. Juozapas, užsidegęs alyvinę lempelę, ieškojo kelio į tą olą. O ji buvo iškasta kalne, už seno, sugriuvusio namo. Olos grindys buvo sugriuvusio namo pamatai, o stogas buvo iš uolos luitų, paramstytų medžių basliais.

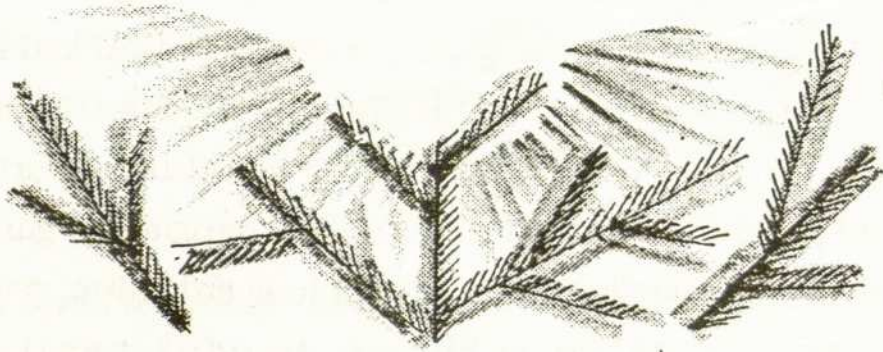
Viduj jie rado ramų, šieną ėdantį, jautį. Juozapas pakabino lempelę ant vinies ir, atvedęs asilaitę, pastatė ją šalia jaučio. Šieno pakako abiems. Tada Juozapas užkūrė ugnelę ir pakabino savo apsiaustą taip, kad pridengtų olos angą. Prie ugnelės Juozapas pradžiovino keleta glėbių šieno ir paklojo Marijai guolį pačiame tolimiausiam, šilčiausiam olos kampely. Marija šypsodamasi atsigulė. Juozapas, užklojęs ją vilnone antklode, užgesinęs lempelę, sėdosi kurstyti ugnelės.

Po kelių tylių, paslaptinių valandų olos kampelis, kuriame buvo Marija, pradėjo švisti nežemiška šviesa. Kaip aušra, šviesa stiprėjo ir plito vis plačiau ir plačiau. Nuo jos pabudo ir jautis, ir asilaitė. Ir Juozapas, paniręs gilioj, karštoj maldoj, pravėrė akis. Atsistojęs, jis nuėjo į Marijos kampelį. Ten, nežemiškos šviesos spinduliuos, sėdėjo šv. Motina Marija su švč. Kūdikieliu Jėzumi rankose.

Juozapas pagarbiai priklaupė ir pagarbino gimusį Dievo Sūnų Jėzų.

Lauke pasigirdo švelni muzika. Juozapas nuėjo prie olos angos pasižiūrėti, kas ten dedasi. Jis pamatė tūkstančius angelų. Jų spalvoti sparnai buvo pilni žėrinčių žiburėlių ir iš jų sklido muzika. Tarp didžiai sušvitusios naujos žvaigždės virš Betliejaus ir žemės buvo visi angelų chorai, melodingais, angeliškais balsais garbinantys Dievą: „Garbė Dievui

aukštybėse, o žemėje ramybė Jo mylimiems žmonėms!" (Lk 2,14)

Šerelienė

TAUTODAILĖ

ŠIAUDINUKAI

Jau nuo senų laikų sodiečiai (kaimo gyventojai) gamindavo įvairius šiaudinius dirbinius. Pagal vestuvinius papročius, jaunavedžius pagerbti būdavo pagamintas puošnus, erdvinis skridulys (ratas) vadinamas – „SODU“. Šis šiaudinis dailės papuošalas būdavo padarytas iš tikrų kvietinių arba ruginių šiaudų.

Senais laikais sodžiuose vaikai iš šiaudelių varstė snaiges, žvaigždutes, darė paukščiukus, žveriukus, lėles ir juos per didžiąsias šventes – Kalėdas, Velykas bei Jonines kabindavo ant siūlelių palubėse (vieta prie lubų, po lubomis).

Kai Lietuvoje atsirado paprotys puošti Kalėdų eglutes, papuošalais buvo nebe šiaudinukai, bet stikliniai žaisliukai, saldainiai, raudoni obuoliai, gražūs pyragaičiai ir žvakutės.

Kalėdinius šiaudinukus, kuriuos darote namie, lituanistinėje mokykloje ar matote viešuose pastatuose, yra buvusios Lietuvos generalinės konsulės Juzės Daužvardienės nuopelnas. Chicagos Mokslo ir Pramonės Muziejus, 1943 metais, pakvietė lietuvius dalyvauti tarptautinėje Kalėdų eglučių parodoje. Norint, kad lietuviška eglutė skirtusi nuo kitų, ji nutarė panaudoti šiaudinius dailės pavyzdžius. Naudojo popierinius baltus šiaudus, suveriant juos geometriniu pavidalu. Šiandieną šiaudinukai daugiausia gaminami iš baltų plastikinių šiaudelių. Galima daryti juos erdvinius, geometriniu pavidalu arba plokščiai suklijuoti šiaudus pagal lietuvių ornamentikos pavyzdžius.

IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO

Močiutės pasakos

Įvairus ir margas pasakų pasaulis. Pilnas keistų veikėjų, nepaprastų įvykių ir stebuklų. Jame gyvulėliai, žvėreliai, paukšteliai lyg žmonės dirba, kalba, krečia išdaigas.

Prisiglaudę vaikai prie močiutės ir klausosi jos pasakų. Dūzgia ratelis, vyniojasi siūlai... O močiutė, sekdamą pasaką, staiga uždainuoja... Yra tokių pasakų — su dainomis. Tai labai labai senos pasakos. Išmokime ir mes jų.

Pasaka be galo

Anzelmas Matutis

Į stiklo kalną aš lipu,
Man prakaitas pu pu, pu pu...
Viršūnė dar labai toli,
Suskilo klumpės pakely,
Ir pavargau, ir pailsau,
Bet traukiu daina vienas sau:
— Į stiklo kalną aš lipu...

Senis ir senutė

Buvo senis ir senutė, susitarę bulves skutė. O kai vakaras atėjo, sekti pasakas pradėjo...

Buvo senis ir senutė...

STEBUKLINGAS ŽODIS

Sauliukas, regis, geras, paklusnus šešerių metų berniukas, toks, kaip visi kiti jo amžiaus vaikai, kurie mėgsta piešti lėktuvus, raketas ir besišypsančias saulutes didžiulėmis akimis. Kartą, nežinia kodėl, jis pamiršo visai paprastą, bet stebuklingą žodį. Kodėl stebuklingą? Argi yra stebuklingų žodžių? Pasirodo, yra. Tuoj sužinosite.

— Tėtušiuk, duok man popieriaus ir pieštuką, – suriko Sauliukas savo seneliui.

Senelis tyli. Toliau skaito laikraštį.

— Aš noriu piešti. Girdi?

— Ar man ką sakai? – prikišęs prie ausies delną, paklausė senelis. — Nieko negirdžiu.

— Pieštuką duok. Popieriaus! – suriko Sauliukas ir net koja treptelėjo. — Kurčias tu, ar ką?

— Dievaži negirdžiu, – purto senelis žilą galvą.

„Kas jam atsitiko? – susimąstė Sauliukas. — Ryta, rodos, gerai girdėjo, kai močiutė pusryčių kvietė.“ Nubėgo Sauliukas į virtuvę ir skundžiasi:

— Močiute, močiute, tėtušiukas neduoda popieriaus ir pieštuko. Negirdi.

— Paprašyk gražiuoju. Pasakyk: prašom, tėtušiuk, man duoti. Sugrįžo Sauliukas ir paprašė gražiai, kaip pamokė močiutė. Nušvito senelio veidas. Nusišypsojo.

— Dabar tai girdžiu, – pasakė ir, paglostęs anūkėlių, padavė Sauliukui, ko tas prašė.

K. Marukas

Žiema

Justinas Marcinkevičius

Važiavo žiema ledo tiltu
Ir vežėsi pusmaišį miltų.

Ir džiaugėsi:
— Bus kaip iš rago
Sausainių, riestainių, pyrago!

Gulėsiu viena sau po uosiu
Ir valgysiu. Niekam neduosiu.

Užkliuvo jos ratai už vėjo,
Ir miltai visi išbyrėjo.

Vaikai, atsikėlę iš miego,
Už lango pamatė daug sniego.

* * *

Šerkšna

Pranas Mašiotas

Buvo giedra, šalta žiemos diena. Sode medžiai stovėjo pliki, sustingę ir vienas kitam šnabždėjo:

— Kaip šalta, kaip šalta.

Išgirdo medžių skundą žiemos karalius, pasigailėjo. Liepė šalčiui atsileisti, medžius kuo gražiausiais drabužiais aptaisyti.

Šaltis suminkštėjo. Medžių šakas per naktį aplipino balti žvilga spygleniai. Obelių šakos baltavo kaip pasidabruotos.

BEŽDŽIONĖ IR AKINIAI

Ivanas Krylovas

Beždžionei į senatvę akys susilpnėjo,

O iš žmonių jinai girdėjo,

Kad ši blogybė nebaisi visai,

Jei akinius įsitaisai.

Akinių pustuzinio sau nepagailėjo;

Ir šiaip, ir taip juos kraipo į šalis:

Ant uodegos kabina ir prie skruosto,

Tai juos palaižo, tai pauosto –

Neveikia, nors į žemę lišk.

„Tfu, skradžiai! – piktinas jinai. — Ir koks kvailys,

Kas tais akiniais gydosi akis:

Kiek apie juos man primelavo,

O nei per plauką nér tiesos.”

Beždžionė, nesuvaldžius tūžmo savo,

Taip tēškė akmenin juos iš jėgos visos,

Kad net jų šukės sužaubavo.

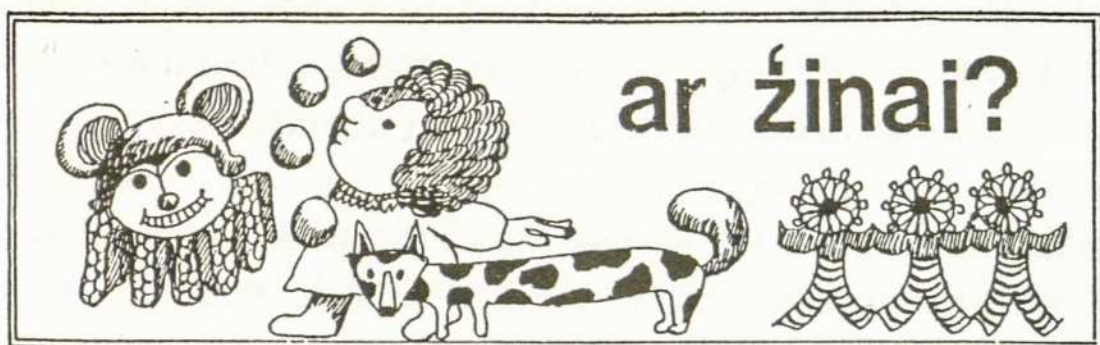
Deja, dar būna šitaip ir pas mus:

Nors daiktas ir naudingas, įdomus,

Nemokša pasakys, kad niekam tikęs,

O jeigu dar nemokša įžymus,

Tai ir išmes supykęs.

ar žinai?

EINAM BIČIŲ PAKLAUSYTI

Vladas Braziūnas

Vienintelį kartą per metus, stebuklingą Kūčių naktį, prakalba žmogaus balsu jo gyvulėliai, šeimnininko gyvenimą pranašaudami. Gal ir bitelės, tie paslaptingi ir tokie protingi padarėliai turėtų kalbėti? Ir ne vien Kūčių naktį. Kaip kitaip jos galėtų vasarą taip tvarkingai, taip tikslingai darbus pasiskirstyti? Vienos kiaušinėlius prižiūri, kitos mažylių šeimyną auklėja, avilį šluoja, motinėlę maitina. Vienos lipdo

taisyklingus vaško korius, kitos sargyboje budį ar žvalgybon į tolimas palaukes lekia, medingų vietų ieško. Visos toliausiai lakioja, saldžiausius žiedelius susiranda. Bičių kojelės žiedadulkėmis apsisunkina, bet į savąjį avilį iš toli jos grįžta, ant tos pačios lakelės leidžiasi. Ar buvo kada bitelė paklydusi? Ne. Mus, žmogelius, kojos kartais ne ten nuveda, o bičių sparneliai visada neša kur reikia. Tik bitės ir skruzdės moka gyventi kaip žmonės – visuomenėmis, kurios – tikras pavyzdys mums, žmonėms.

Klampoju duksinčia širdim per pusnį į sodo gilumą. Senos obelys stovi nuščiuvusios. Tarp jų – rūpestingai eglišakėmis apkamšytas avilėlis pupso.

Atlenkiu savo ausinę kepurę, glaudžiu ausį, prie apšarmojusios avilio lentos. Klausau... Lyg bitelės man pasakoja, lyg aš pats šimtus, gal tūkstančius metų prisimenu...

Dabartiniai aviliai (kaip ir inkilai) žmogaus pradėti ne taip seniai. Iš seno bitės užimdavo ažuolų, pušų, liepų ar kitų medžių uoksus. O žmogus – kaip ir meškinas – medų iš tų uoksų kopinėdavo. Tikri bitininkai įsitaisydavo ten sėdėti, kol kamiene bičių drėvę įrengs, kitąkart – kol medų iš jos išims.

Iš drėvinės bitininkystės atsirado kelminė. Medžio stuobrio dalį su bičių drėve pastačius sode, jau turėtas statinis avilys, nuožuliai paguldžius – gulstinis. Įkėlus medin-inkilas. Tik vėliau pradėti naudoti rėminiai aviliai, panašūs kaip dabartiniai. Prie tokio štai ir glaudžiu šalančią ausį...

Daugiau kaip prieš tūkstantį metų pirmieji tolimų kraštų keliautojai rašė apie aisčius – mūsų tolimų protėvių gentis. Jie minėjo, kad mūsų krašte gausu medaus, jog mūsųose geriamas medaus gerimas – midus. Vėlesni keliautojai, applankę mūsų žemę, taip pat minėdavo ir gražius bičiulystės papročius.

Ir dabar artimus, gerus draugus pavadinam bičiuliais. Iš kur šitas žodis? Bičiuliais žmonės tapdavo tada, kai vieno drėvėje ar avilyje

apsigyvendavo kito bičių spiečius arba kai vienas kitam bičių padovanodavo. Bičiulystė buvo šventa, bičiulius ji sujungdavo visam gyvenimui. Jie viens kitam padėdavo, vienas kitu nuoširdžiai pasitikėjo.

Kartą per metus, paprastai rugpjūčio viduryje, bičiuliai drauge medų kopinėdavo. Prieš atkeldami avilius, visi kartu meldavosi ir aukodavo aukas bičių dievaičiams Austėjai ir Bubilui, prašydami saugoti ir globoti bites ir bičiulystę.

O Kūčių stebuklingą naktį būtinai aplankydavo kantriai žiemojančias biteles – klausydavosi, kaip jos kalba, gieda...

Jeigu tavo tėtukas ar senelis turi bičių, pasiprašyk su juo per Kūčias į bityną – gal ir tu kalėdinę bitelių šneką išgirsi?

Rečiau vartojami žodžiai:

- lakos (laka) – plyšys, skylė bitėms iš avilio išlėkti,
lentelė prie avilio plyšio
- medingas – gausi medžiais vieta
- klampoti – eiti per pelkę, sniegą
- nuščiūti – nurinti, nutilti
- pupso (pupsoti) – iškilti
- šerksna – sniego kristalinė masė aptraukianti sušalusius
daiktus
- kamiene (kamienas) – augalo stiebas
- uoksas – medžio skylė, drėvė
- drėvė – medyje išpuvusi skylė, uoksas
- bičių drėvė – kur bitės susispiečia, gyvena
- stuobrys – medis be viršūnės
- spiečius – atsiskyrusi bičių šeima
- kopinėti – iš avilio imti medų
- šneką (šneka) – kalbą

SUSIPAŽINKIME SU OTERIU – JŪRŲ KATINU

Vanduo, kuriame oteriai gyvena, yra labai šaltas. Bangos yra labai didelės, nors jiems tas visai netrukdo. Oteriams patinka žaisti bangose ir gaudyti vienas kitą bei lenktyniauti. Jie ne tik žaidžia, bet taipogi nardo, ieškodami kriauklių.

Kai oteriai vėl išlenda į paviršių, jie su savimi turi ne vien kriauklę, bet kartu ir lygų akmenį. Jie atsigula ant vandens paviršiaus, pasidėję akmenį ant krūtinės, muša kriauklę į jį. Tai daro, kol kriauklė atsidaro. Tada jie suvalgo viduje esančią minkštą mėsą.

Pasibaigus dienai, oteriai vėl uždaro akis ir, gulėdami ant nugaros, užmiega. Oteriai tikrai turi įdomų ir smagų gyvenimą.

Deimantė Žukaitė

IŠ ISTORIJOS LOBYNO

Pasakoje Kanados Aukštesniųjų lituanistikos kursų studentai

GYVENIMAS SENOVĖJE

Jaunimas, užaugęs šių dienų technologijos pertekusiame pasaulyje sunkiai suvokia, kaip žmonės gyveno, kada dar nebuvo nei automobilių, nei kompiuterių, nei įvairiausių svarbių kasdieninių reikmenų. Kadangi Lietuvą jie pažįsta tik per senelių, tėvų bei mokytojų pasakojimus, tai dar sunkiau yra įsivaizduoti, kaip žmonės gyveno senovės Lietuvoje. Dešimtos klasės kursantai pateikia keletą minčių apie lietuvių buitį senovės Lietuvoje.

mokyt. Jūratė Neimanienė

Diena ūkyje

Buvo 1326 m. ir gyvenau miške Lietuvoje. Vieną dieną aš išėjau į mišką medžioti. Staiga šernas išbėgo iš krūmų. Aš pataikiau strėlę ir nudūriau. Kai parėjau namo, mano žmona ir trys vaikai jau laukė manęs. Jau buvo pririnkę pagalių ir užkūrę laužą. Marija, mano žmona, nuėmė šerną nuo mano nugaros ir pradėjo lauže paruošti kepimui.

Kai iškepė šerną, visi susėdome ir valgėme vakarienę. Kalbėjome apie visus atliktus darbus: rinkome daržoves, šėrėm gyvulius ir taisėm tvorą. Mes gyvenome mažoje trobelėje, kurioje buvo labai maži langai. Visi miegojome viename kambaryje. Ėjome anksti miegoti ir sapnavome, kad sekančią dieną bus geriau.

Kristupas Kaknevičius

Senovės laikais Lietuvoje

Aš galvoju, kad senovėje lietuviams buvo labai sunkus gyvenimas. Moterys ir vyrai sunkiai dirbo. Jie neturėjo priemonių, kurios palengvintų darbus, kaip sunkvežimių, traktorių ir kitų motorinių reikmenų. Man tikrai nepatiktų gyventi senovės laikais, nes būtų labai sunku. Senovėje žmonės turėjo pasistatyti patys sau namus, prižiūrėti ūkį ir tuo pačiu šeimą auginti.

Liana Tamulaitytė

Senovės laikais motinoms reikėjo dirbti labai sunkiai. Dabar nėra taip sunku motinoms. Tais laikais motinos turėjo daryti viską su savo rankomis. Jos turėjo išplauti drabužius prie ežero arba megzti ir pasiūti drabužius visai šeimai. Jos turėjo daryti beveik viską pačios. Dabar yra daug lengviau moterims, nes dabar mes turime skalbimo mašinas ir siuvimo mašinas. Taip laikai pasikeitė!

Indrė Šelmytė

Mano šeima 1234 metais

Mama atsikėlė ir ji paruošė pusryčius septintą valandą, kad visa šeima valgytų kartu. Tėtė eidavo dirbti į laukus. Mama prižiūrėjo visus mažus vaikus. Visi vaikai, kurie buvo aštuonių metų arba vyresni, padėjo namų darbuose. Kai vaikai pradėjo eiti į mokyklą, mama p[rižiūrėjo namus. Vaikai gaudavo užkandį, kada jis grįždavo iš mokyklos, ir tada eidavo į vidų ir valgyti vakarienę. Po vakarienės jie nusiprausdavo ir po to visi vaikai eidavo miegoti. Kada jie užmigdavo, tada mama ir tėtė eidavo miegoti.

Tomas Pranaitis

ŽIEMA

Žiema atėjo, snigt pradėjo.

Vaikai skubėjo ant kalnų

Ir sėdo ant rogučių

Net po tris, po du!

Čiuožė jie nuo kalno,

Lėkė su vėju žvarbiu,

Linksmi kikeno,

Žaidė su mumis kartu.

ŠALTUKAS

Šaltukas – mažas žmogeliukas,

Žiemos vaikiukas – ledinukas.

Jis laksto po laukus

Ir šaldo visus vaikučius:

Štai į nosį man įkando,

Tau į ausį: ai, ai, ai!

Tas šaltukas nedidukas –

Jis ledinis žmogeliukas!

Akvilė Puluikytė, 12 m.

Kaunas

JEI NEBŪTŲ KALBOS – TAI NEBŪTŲ LIETUVOS

Mes turime seną, garsią kalbą. Jos daug žodžių yra tie patys kaip ir senųjų kalbų ir nagrinėjami daugelio kalbininkų visame pasaulyje. Ja kalbėjo mūsų proseneliai ir, jei mes jos nepamiršime, lietuviškai kalbės ir jūsų vaikai. Prūsai nustojo kalbėti ir jų kalba užmiršta.

Į mūsų senolių kalbą įsipynė daug svetimų žodžių. Tie svetimi žodžiai, stumiantys savuosius, vadinami **barbarizmais**. Visi žinome, kad **barbaras** yra nekultūringas, laukinis žmogus. Todėl ir nekultūringi žodžiai, barbarizmai, tinka tik nekultūringiems, mokytis nenorintiems žmonėms.

Štai kai kurios neteiktinos svetimybės

bačka	–	statinė
biednas	–	vargšas, neturtingas
ciocė	–	teta
čėmodanas	–	lagaminas
daboti	–	saugoti
dratas	–	viela
neužilgo	–	netrukus, tuojau
paduška	–	pagalvė
viedras	–	kibiras
žiurstas	–	prijuostė

KALBĖKIME GRAŽIA LIETUVIŲ KALBA!

SKAMBIOJI KALBA

Anzelmas Matutis

Tau, vaikuti, dovanoju
Skambiaią skambiaią kalbą:
Lyg varpeliai,
Lyg žvangučiai
Jos žodeliai skamba.

Tau, vaikuti, dovanoju
Švelnią švelnią šneką —
Taip kaip Nemunas,
Šešupė —
Ja visi čia šneka.

Tau, vaikuti, dovanoju
Žodį šimtaaidį:
Su daina
Skambiausi žodžiai
Lig širdies nuaidi.

Tau, vaikuti, dovanoju
Ir brangiausią žodį:
L i e t u v a! —
Širdim ir lūpom
Nepaliauk kartoti.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

ARVYDAS SABONIS — LIETUVOS KREPŠINIO MILŽINAS

Paskutiniais keliais mėnesiais Amerikos spauda daug rašo apie lietuvį, krepšinio žaidėją, Arvydą Sabonį, kuris nuo šių metų rudens pradėjo žaisti Portlando „Trail Blazers“ profesionalų komandoje, priklausančiai NBA lygai. Šis aukšto ūgio (7 pėdų, 3 colių) vyras daug kur yra žaidęs ir nemaža įvairių medalių laimėjęs, bet į savo karjeros pabaigą nutarė pabandyti laimę geriausiųjų pasaulyje krepšininkų lygoje. A. Sabonis gruodžio mėnesį švenčia savo 31-jį gimtadienį, bet, nežiūrint savo amžiaus, Europoje jis buvo pats geriausias centro pozicijos žaidėjas.

Savo jaunystėje Arvydas yra žaidęs Kauno „Žalgirio“ krepšinio komandoje, kuri ne kartą yra buvusi Sovietų Sąjungos čempione, o vieną kartą laimėjo Tarpkontinentinę taure (kas yra lygu pasaulio klubiniam čempionatui). Kuomet Lietuva atgavo laisvę, Sabonis buvo vienas iš pirmųjų, kurie stengėsi, kad Lietuva galėtų dalyvauti 1992 m. olimpinėse žaidynėse. Ten Lietuvos rinktinė, su dideliu Sabonio įnašu, laimėjo bronzos medalius. Šiais metais įvykusiose Europos krepšinio pirmenybėse Sabonis daug prisidėjo, kad Lietuva laimėtų sidabro medalius.

„New York Times“ dienraštis, neseniai pašventęs Sabonio aprašymui daug vietos, cituoja JAV krepšinio žvaigždžių

išsireiškimus apie Arvydą, kuriuose pabrėžiama, koks nuostabus jis būtų buvęs, jeigu prieš 10 metų jo nebūtų ištikusi skaudi nelaimė, kurios metu trūko Achilo sausgyslė. 1986 metais Portlando klubas jau jį buvo paėmęs per taip vadinamą „draftą“ ir vedė derybas dėl įsijungimo į šią komandą. Ji net Sabonį Amerikoje nemokamai gydė. Kai jis išgijo, nusprendė dar kurį laiką pažaisti ir tik šiemet jis priėmė Portlando klubo vadovybės pasiūlymą atvykti žaisti šioje komandoje. Pats Sabonis tuojau sutiko, sakydamas, kad „Europoje man jau nėra ką veikti“, duodamas suprasti, kad jis norėtų rungtyniauti stipresnėje lygoje.

Atvykęs į Portlandą, Sabonis, kuris gaudamas 3 milijonus dolerių per metus, įsigijo didžiulį namą, kuriame jis gyvena su savo žmona Ingrida ir dviem sūnumis Tautvydu ir Žygimantu. Sūnūs jau pradėjo lankyti Montessori darželį. Sabonis labai patenkintas, kad jo kambarių lubos ir durų staktos yra gana aukštos, nes kai kuriuose kituose butuose jis turi vaikščioti pasilenkęs, o per duris einant, reikia beveik dvigubam susilenkti. Tačiau sezono metu mūsų milžinui, ypatingai išvykų dienomis, nebus daug laiko buvoti savo namuose, nes NBA rungtynių tvarkaraštis yra perkrautas varžybomis.

Reikia manyti, jeigu Sabonį nepersekios didesni susižeidimai, jis čia turėtų įsitvirtinti pirmųjų dešimties geriausiųjų NBA lygos centrų tarpe. Jam krepšinio žinovai duoda daug vilčių, o mums belieka tuo džiaugtis ir jam linkėti geros sėkmės ir sveikatos.

Mokytoja:

— Kur tavo pažymių knygelė?

Mokinys:

— Aš negaliu jos atgauti. Suprantate, gavau penketuką, tai mano mama dar iki šiol teberodo ją visiems giminaičiams.

* * *

Petriukas ligoninėje aplankė sergančią mokytoją. Kitą dieną i klasės draugų klausimus jis atsakė:

— Padėtis beviltiška: pirmadienį ji ateis!

* * *

Mokytoja:

— Pasakyk, Petriuk, kokią reikšmę žmogaus gyvenime turi vanduo?

— Na, jeigu nebūtų vandens, tai mes negalėtumeme išmokti plaukti, todėl visi nuskestume.

* * *

Mokytoja liepė parašyti trumpą pasakojimą apie savo gyvenimą, pavartojant visų savaitės dienų, pavadinimus. Ričardas taip parašė „Sekmadienį mano tėvelis buvo išvykęs į medžioklę. Jis nušovė didelį zuikį, kad mūsų šeima valgė jį pirmadienį, antradienį, trečiadienį, ketvirtadienį, penktadienį, ir dar šeštadieniui liko“.

* * *

— Kodėl nesulaukiame meistro? Aš iš pat ryto prašiau pataisyti mūsų durų skambutį, – klausia Audrutės mama, paskambinusi elektrikams.

— Ką tik grįžau iš jūsų. Bent penkias minutes mygau skambutį, bet niekas manęs neįleido! – pasipiktinęs atsako elektrikas.

* * *

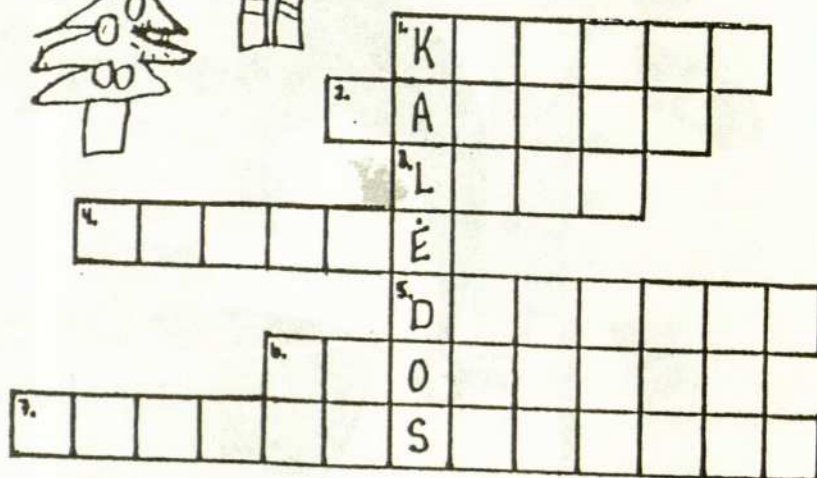
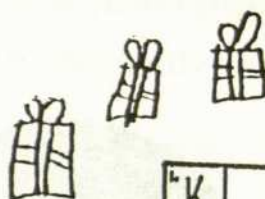
— Mamyt, sapnavau, kad plaukiuju baseine. Gal šįryt man nesiprausti? – glaustosi prie mamos šešiametis Arūnas.

A black and white cartoon illustration of a boy's face. He has spiky, dark hair, large round eyes, and a small, slightly downturned mouth. He has freckles on his cheeks and a small, dark beard. His right hand is raised to his chin, with his index finger pointing upwards, suggesting a thoughtful or questioning expression.

1. Kas yra gruodžio 24 dienos vakarą?
2. Kas yra Jėzaus mama?
3. Kas yra mažų mergaičių mėgstamiausia dovana?
4. Kas yra puošiama prieš Kalėdas?
5. Ką Kalėdų senelis atneša vaikams?
6. Kas yra Jėzaus tėtė?
7. Kas ateina pas vaikus šv. Kalėdų vakarą?

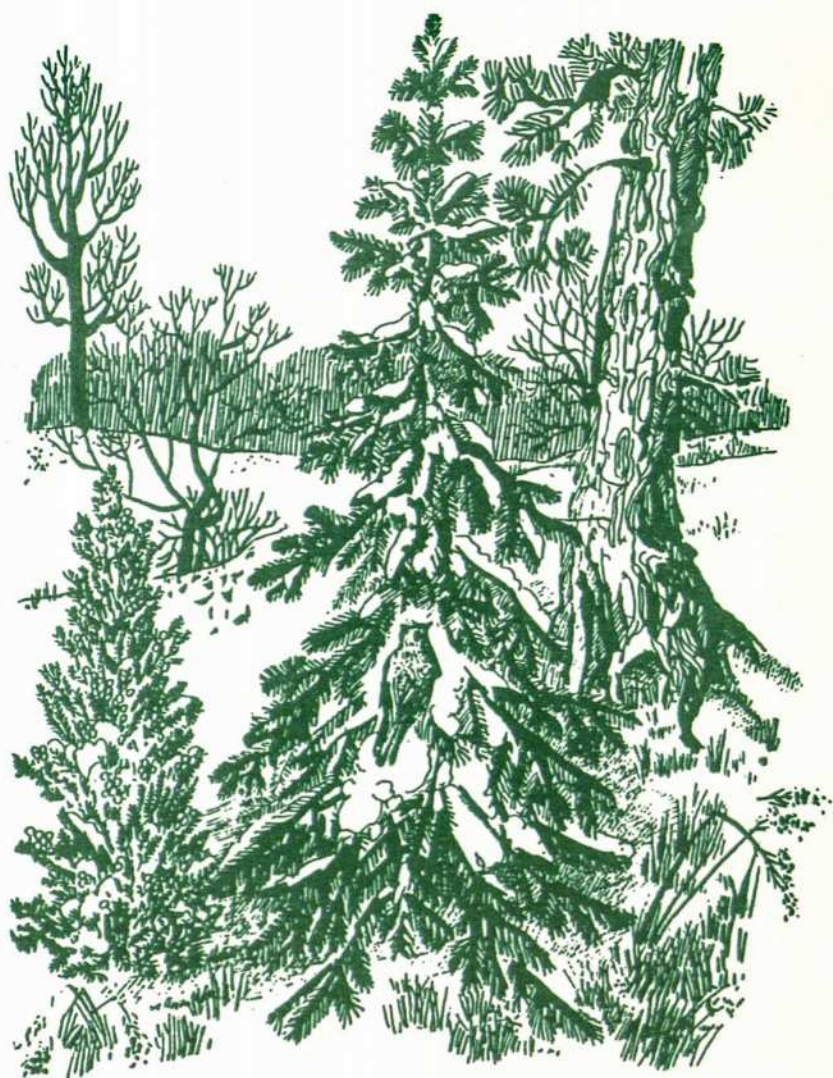
A simple line drawing of a cheerful elf. The elf is wearing a tall Santa hat with a pom-pom, a striped long-sleeved shirt, and striped leggings. It has a friendly expression with a wide smile and is standing next to three wrapped gifts of different sizes.

32

Iš kurio butelio geria meška?

EGLUTĖ sveikina skaitytojus su šv. Kalėdomis!

AČIŲ MŪSŲ RĖMĖJAMS

Elenai Jasaitienei už 10 dol. auką.

Linas ir Renata Kučai švenčių proga užsakė „Eglutę“ Virgučiui ir Dainiui Volertams bei Pauliui ir Vaidui Razgaičiams Pensilvanijoje.